



صورت سود و زیان چیست؟

مقدمه

در ادامه‌ی بررسی مفاهیم مالی، که پیش از این با ترازنامه آغاز شد، این بار به معرفی و بررسی یکی دیگر از اجزای کلیدی گزارش‌های مالی، یعنی صورت سود و زیان، می‌پردازیم. این گزارش مالی، عملکرد شرکت را در طول دوره‌ای مشخص منعکس می‌کند. تحلیلگران بنیادی، با استفاده از داده‌های این گزارش، به تحلیل عمیقی از وضعیت مالی شرکت‌ها می‌پردازند و بر اساس آن، پیش‌بینی‌هایی را در مورد عملکرد آتی آن‌ها ارائه می‌دهند. این صورت مالی، ابزاری ضروری برای ساخت مدل‌های پیش‌بینی مالی است و نقشی حیاتی در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری دارد.

صورت سود و زیان چیست؟

صورت سود و زیان (Income Statement) یکی از سه صورت مالی اساسی شرکت‌ها می‌باشد. در این گزارش، میزان درآمدها، هزینه‌ها، درآمدها و هزینه‌های جانبی و ... در یک دوره مالی نمایش داده می‌شود. هدف از تهیه و گردآوری صورت سود و زیان، نشان دادن میزان سود یا زیان شرکت در پایان دوره مالی می‌باشد.

به طور کلی اگر درآمد‌ها بیش از هزینه‌ها باشد، شرکت دارای سود ناخالص می‌باشد. در صورتی که میزان هزینه‌ها بیشتر از درآمد‌های شرکت باشد، آن بنگاه اقتصادی زیان ناخالص محقق نموده.

در ادامه، نمونه‌ای از صورت سود و زیان ارائه شده است:

صورت سود و زیان - میلیون ریال	سال ۱۳۹۵	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲
فروش	۹۷۱,۱۴۸	۹۱۸,۷۸۰	۸۸۳,۷۳۴	۱,۷۱۳,۰۳۲	۲,۶۴۴,۱۶۳	۴,۳۷۲,۱۶۶	۷,۱۵۷,۲۷۰	۱۲,۷۰۵,۸۸۶
بهای تمام شده	-۴۵۷,۱۹۶	-۴۶۲,۳۷۸	-۵۸۳,۸۸۴	-۸۱۱,۷۴۰	-۱,۱۹۷,۷۶۳	-۱,۸۲۶,۶۲۹	-۲,۷۹۲,۶۴۲	-۷,۰۲۹,۱۶۹
سود (زیان) ناخالص	۵۱۳,۹۵۲	۴۵۶,۴۰۲	۲۹۹,۸۵۰	۸۳۱,۲۹۲	۱,۴۴۶,۴۰۰	۲,۵۴۵,۶۳۷	۴,۳۶۴,۶۲۸	۵,۶۷۶,۷۱۷
هزینه‌های عمومی اداری و تشکیلاتی	-۵۲,۲۹۳	-۶۱,۷۸۷	-۶۳,۰۱۱	-۷۶,۴۹۱	-۱۰۲,۶۵۸	-۱۳۲,۷۵۹	-۲۲۱,۸۱۱	-۴۱۵,۱۳۹
خالص سایر درآمد‌های عملیاتی	۸۷۲	۵,۵۱۷	۳,۰۲۰	۳۵,۳۱۸	۶,۳۱۷	۱۴,۰۰۲	۲۰,۵۹۰	۶۵۴,۶۸۷
سود (زیان) عملیاتی	۴۶۲,۵۳۱	۴۰۰,۱۳۲	۲۳۹,۸۵۹	۷۹۰,۱۱۹	۱,۳۵۰,۰۵۹	۲,۴۲۶,۸۸۰	۴,۱۶۳,۴۰۷	۵,۹۱۶,۲۶۵
هزینه‌های مالی	-۳,۹۹۰	-۶,۴۷۰	-۸,۲۶۶	-۳,۰۴۸	-۲,۸۷۳	-۱۵,۰۷۸	-۲۴۸,۵۹۲	-۱,۳۲۱,۷۵۶
سایر درآمد‌های غیر عملیاتی	۱۱۲,۲۷۲	۶۳,۵۶۱	۱۰۸,۱۳۶	۳۹۳,۳۷۷	۳۲۲,۰۹۸	۴۷۳,۰۲۹	۴۵۴,۲۸۱	۲,۰۶۷,۵۳۹
درآمد سرمایه‌گذاری	۶۴۸,۰۷۰	۵۶,۹۲۰	۴۳,۷۵۸	۹۰,۱۲۴	۹۵,۹۶۹	۱۲۲,۴۵۱	۲۲۴,۲۸۵	۰
سایر	۴۷,۵۶۵	۶,۶۴۱	۶۴,۳۷۸	۳۰۳,۲۵۳	۲۲۶,۱۲۹	۳۵۰,۵۷۸	۲۲۹,۹۹۶	۲,۰۶۷,۵۳۹
سود قبل از مالیات	۵۷۰,۹۱۳	۴۵۷,۲۲۳	۳۳۹,۷۲۹	۱,۱۸۰,۴۴۸	۱,۶۶۹,۲۸۴	۲,۸۸۴,۸۳۱	۴,۳۶۹,۰۹۶	۶,۶۶۲,۰۴۸
مالیات								
سال جاری	-۷۱,۹۳۷	-۶۴,۰۸۴	-۲۳,۵۶۱	-۱۵۴,۵۰۳	-۲۲۶,۰۳۲	-۳۳۸,۸۴۲	-۶۴۳,۳۶۸	-۴۱۹,۸۴۹
سال قبل							۴,۲۰۱	۹۶,۳۶۴
سود خالص	۴۹۸,۹۷۶	۳۹۳,۱۳۹	۳۱۶,۱۶۸	۱,۰۲۵,۹۴۵	۱,۴۴۳,۲۵۲	۲,۵۴۵,۹۸۹	۳,۷۲۹,۹۲۹	۶,۳۳۸,۵۶۳
سرمایه	۲۸۸,۰۰۰	۲۸۸,۰۰۰	۲۸۸,۰۰۰	۱,۱۵۲,۰۰۰	۱,۱۵۲,۰۰۰	۲,۸۸۰,۰۰۰	۲,۸۸۰,۰۰۰	۷,۵۰۰,۰۰۰
سود هر سهم	۱,۷۳۳	۱,۳۶۵	۱,۰۹۸	۸۹۱	۱,۲۵۳	۸۸۴	۱,۲۹۵	۸۴۵

فروش (درآمد های عملیاتی)

در آغاز هر صورت سود و زیان، اولین و مهم‌ترین رقمی که به چشم می‌خورد، درآمد حاصل از فروش یا درآمد عملیاتی (Revenue) است. این درآمد، نشان‌دهنده پایه و اساس فعالیت‌های اقتصادی شرکت و نتیجه مستقیم فعالیت‌های تجاری اصلی آن است. برای درک بهتر، فعالیت‌های شرکت‌ها به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند: عملیاتی و غیرعملیاتی. فعالیت‌های اصلی یا هسته‌ای شرکت که مستقیماً به تولید و فروش محصولات یا ارائه خدمات مرتبط هستند، در قالب فعالیت‌های عملیاتی دسته‌بندی می‌شوند. در مقابل، منابع درآمدی که به طور غیرمستقیم از فعالیت‌های جانبی نظیر کسب سود از سپرده‌های بانکی، فروش دارایی‌های غیرضروری یا سایر منافع مالی به دست می‌آید، جزو فعالیت‌های غیرعملیاتی قرار می‌گیرند. این طبقه‌بندی به شناسایی و تحلیل دقیق‌تر عملکرد مالی شرکت و ارزیابی چگونگی کسب درآمد از مسیرهای مختلف کمک می‌کند.

بهای تمام شده

بهای تمام شده کالا یا خدمات، یکی از اجزای حیاتی در صورت سود و زیان است که نشان‌دهنده کل هزینه‌های مرتبط با تولید و ارائه‌ی محصولات یا خدمات به بازار است. این هزینه‌ها در سه دسته اصلی طبقه‌بندی می‌شوند:

(۱) **مواد مستقیم مصرفی:** این دسته شامل هزینه‌ی خرید و مصرف مواد اولیه‌ای است که به طور مستقیم در تولید محصول نهایی استفاده می‌شوند. مواد اولیه اصلی که در فرآیند تولید به کار رفته و قسمتی از محصول نهایی را تشکیل می‌دهند، زیربنای این هزینه‌ها را فراهم می‌آورند.

(۲) **هزینه حقوق و دستمزد مستقیم:** این بخش به هزینه‌های پرداختی برای کارگران و پرسنلی اختصاص دارد که به طور مستقیم در خط تولید محصولات یا ارائه خدمات فعالیت دارند. این هزینه‌ها به طور مستقیم با میزان تولید مرتبط بوده و نقش کلیدی در محاسبه بهای تمام شده دارند.

(۳) **سربار ساخت:** در این دسته، هزینه‌هایی قرار می‌گیرند که به طور مستقیم به محصول خاصی ربط پیدا نمی‌کنند، اما برای تولید ضروری هستند. این هزینه‌ها می‌توانند شامل مصرف برق خطوط تولید، دستمزد مدیریت کارخانه، استهلاک ماشین‌آلات و سایر هزینه‌های عمومی تولید باشند که برای ادامه فعالیت تولیدی و خدماتی ضروری هستند.

مجموع این سه دسته هزینه، بهای تمام شده کالای فروخته شده را تعیین می‌کند. اگر بهای تمام شده را از میزان فروش شرکت کسر کنیم به **سود ناخالص** شرکت دست پیدا خواهیم کرد.

هزینه های اداری، عمومی و تشکیلاتی

پرسنل شرکت‌ها به طور کلی به دو دسته عملیاتی و غیر عملیاتی (اداری) تقسیم می‌شوند. هزینه حقوق و دستمزد پرسنلی که به طور مستقیم در تولید محصول نقش دارند در بهای تمام شده لحاظ می‌شود و هزینه حقوق پرسنل اداری مثل حسابداران، منابع انسانی، کارمندان و مدیران که به طور مستقیم در تولید محصول نقش نداشته و در خطوط تولید حاضر نیستند در سرفصل هزینه‌های اداری، عمومی و تشکیلاتی منعکس می‌گردد. همچنین سایر هزینه‌هایی مثل تبلیغات، آب، برق و گاز ساختمان‌های اداری که خطوط تولید ندارند، استهلاک ساختمان‌های اداری و ... در این قسمت گزارش می‌شود.

سایر درآمدها و هزینه های عملیاتی

شرکت‌ها در کنار فعالیت‌های اصلی خود، ممکن است در عملیات مرتبط دیگری نیز دست داشته باشند که به نوعی با هسته اصلی کسب و کارشان ارتباط دارد. به عنوان مثال، شرکت‌های تولیدی قند و شکر، علاوه بر تولید محصولات اصلی خود، ممکن است شکر خام را از سایر منابع دریافت کرده و فرآیندی را برای تبدیل آن به شکر سفید انجام دهند. این نوع فعالیت‌ها، که به طور مستقیم با محصول یا خدمات اصلی شرکت در ارتباط نیستند، در قالب «سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی» در صورت سود و زیان ثبت و گزارش می‌شوند.

صورت سود و زیان چیست؟

همچنین، شرکت هایی که در بازارهای بین المللی فعالیت دارند و مبادلات صادراتی انجام می دهند، با توجه به نوسانات نرخ ارز، ممکن است سود یا زیان هایی ناشی از تسعیر ارز را تجربه کنند. این سود یا زیان، نتیجه تغییرات در ارزش پولی است که به دلیل نوسان نرخ ارز در بازارهای جهانی به وجود می آید و باید در همان بخش سایر درآمدها و هزینه های عملیاتی منعکس گردد.



سود (زیان) عملیاتی

پس از محاسبه سود ناخالص، جهت رسیدن به سود (زیان) واقعی تر باید اقدام به کسر کردن هزینه های اداری، عمومی، و تشکیلاتی کنیم. این هزینه ها شامل عملیات روزانه و اداره شرکت هستند و باید از سود ناخالص کسر شوند تا بتوان درآمد خالص عملیاتی را محاسبه کرد. در صورت وجود، سایر درآمدهای عملیاتی نیز به این محاسبه اضافه می شوند؛ این درآمدها می توانند شامل فعالیت های جانبی یا اتفاقات غیرمعمولی باشند که به طور مستقیم به فرآیند اصلی تولید یا خدمات شرکت مرتبط نیستند. اگر شرکت هزینه های عملیاتی دیگری داشته باشد، این هزینه ها نیز باید کسر شوند.

محاسبه سود عملیاتی، یا EBIT (سود قبل از بهره و مالیات)، نقطه عطفی در تحلیل مالی است. این سود نشان دهنده نتیجه ی مستقیم فعالیت های اصلی شرکت است، که می تواند سود یا زیان باشد و اساساً کیفیت عملکرد کسب و کار در حوزه های اصلی فعالیت خود را نشان می دهد.

هزینه های مالی

هزینه های مالی، بخشی اساسی از ساختار هزینه های یک شرکت را تشکیل می دهند، که به هزینه های ناشی از فرآیند تأمین مالی اشاره دارد. شرکت ها برای اهداف مختلفی نظیر تأمین سرمایه در گردش، راه اندازی خطوط تولید جدید، اجرای طرح های



صورت سود و زیان چیست؟

توسعه‌ای، و غیره به سرمایه نیاز دارند. هزینه‌های مالی دامنه وسیعی از موارد را شامل می‌شوند، از جمله حسابداری و حسابرسی، پرداخت بهره بر وام‌های بانکی، جرایم مالیاتی، و هزینه‌های مشاوره مالی. به عنوان مثال، هنگامی که یک شرکت وام دریافت می‌کند، نه تنها باید اصل وام را بازپرداخت کند بلکه باید بهره مربوط به آن وام را نیز بپردازد. این بهره، که مبتنی بر میزان وام و نرخ بهره است، در قسمت هزینه‌های مالی صورت سود و زیان ثبت می‌شود.

ثبت این هزینه‌ها در صورت سود و زیان نه تنها اهمیت دارد زیرا به تحلیلگران و سرمایه‌گذاران اجازه می‌دهد تا درک دقیق‌تری از هزینه‌های عملیاتی شرکت و بار مالی ناشی از تسهیلات دریافتی داشته باشند، بلکه همچنین تأثیر مستقیمی بر سود خالص و توانایی شرکت برای ایجاد سود برای سهامداران دارد.

سایر درآمد ها و هزینه های غیر عملیاتی

درآمدهای غیرعملیاتی از منابعی به جز فعالیت‌های اصلی و تجاری آن به دست می‌آیند. این درآمدها می‌توانند از فعالیت‌های متفاوتی نظیر فروش دارایی‌ها، سودهای سرمایه‌گذاری و تغییرات نرخ ارز حاصل شوند. به طور مثال، زمانی که یک شرکت فعال در زمینه غیر از سرمایه‌گذاری، ملکی را خریداری کرده و با سود آن را می‌فروشد، سود حاصله به عنوان درآمد غیر عملیاتی ثبت می‌شود.

یکی دیگر از منابع مهم درآمد غیر عملیاتی، درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها است. شرکت‌های تولیدی ممکن است برای کاهش ریسک ناشی از نوسانات بازار، در شرکت‌هایی در زنجیره تامین خود یا در بازارهای مرتبط سرمایه‌گذاری کنند. این اقدام به آن‌ها کمک می‌کند تا در بلندمدت، ثبات بیشتری در عملکرد مالی خود داشته باشند.

علاوه بر این، درآمدهای تسعیر ارز که از فعالیت‌هایی مانند صادرات یا واردات به دست می‌آیند، برای شرکت‌هایی که عمده فعالیت آن‌ها بر صادرات متمرکز نیست، نیز در این بخش ثبت می‌شوند. تغییرات نرخ ارز می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر سود و زیان شرکت‌هایی داشته باشد که در بازارهای بین‌المللی فعالیت می‌کنند.

هزینه‌های غیر عملیاتی نیز بخشی از این معادله هستند و شامل آن دسته از هزینه‌هایی می‌شوند که مستقیماً به فعالیت‌های اصلی شرکت مربوط نمی‌شوند. به عنوان مثال، هزینه‌های ناشی از جریمه‌های زیست محیطی یا سایر جرائم مالی، هزینه‌های غیرعملیاتی به حساب می‌آیند.

مالیات

مالیات بر درآمد به عنوان یکی از ارکان اصلی در صورت سود و زیان شرکت‌ها، نشان‌دهنده بخشی از تعهدات مالیاتی است که شرکت‌ها بر اساس فعالیت و نوع کسب و کارشان به دولت پرداخت می‌کنند. این مالیات مستقیماً بر مبنای سود خالص قبل از مالیات محاسبه می‌شود و به طور کلی، نرخ آن بسته به قوانین مالیاتی کشور و طبقه بندی فعالیت‌های شرکت، معمولاً بین ۱۵ تا ۲۵ درصد تعیین می‌گردد. شرکت‌ها موظف اند این بخش از سود خود را به صورت سالانه به عنوان مالیات به اداره مالیات واریز کنند.

یکی از ویژگی‌های مهم در نظام مالیاتی این است که مالیات تنها به درآمدهایی تعلق می‌گیرد که پیش تر مشمول مالیات نشده‌اند. در نتیجه، درآمدهایی که قبلاً مالیاتی بر آن‌ها اعمال شده، مانند برخی از درآمدهای سرمایه‌گذاری که در منبع مشمول مالیات شده‌اند، دوباره مالیات بندی نمی‌شوند. این موضوع به جلوگیری از اعمال مالیات مضاعف بر درآمدهایی که از پیش مالیات داده‌اند، کمک می‌کند.

صورت سود و زیان چیست؟

همچنین، در شرایطی که شرکتی زیان ده باشد و زیانی قبل از کسر مالیات ثبت کند، به آن شرکت مالیاتی تعلق نمی گیرد. این قاعده از آن جهت حائز اهمیت است که به شرکت ها اجازه می دهد تا در شرایط مالی دشوار، بدون فشار اضافی مالیاتی، فرصت بازسازی و ترمیم وضعیت مالی خود را داشته باشند. این بخش از صورت سود و زیان، همچنین نشان دهنده چگونگی تأثیرگذاری قوانین مالیاتی بر عملکرد مالی شرکت ها و تصمیمات سرمایه گذاری آن ها است.



سود خالص

پس از کسر مالیات از سود قبل از مالیات، به مرحله نهایی در محاسبات مالی شرکت ها می رسیم که آن سود خالص یا درآمد خالص نام دارد. این سود نشان دهنده مقدار پولی است که پس از پرداخت تمام هزینه ها و مالیات ها، برای شرکت باقی می ماند و به طور کامل به سهامداران تعلق دارد. سود خالص نه تنها معیاری برای ارزیابی عملکرد مالی شرکت در یک دوره مالی است، بلکه نشان دهنده توانایی شرکت در ایجاد ارزش برای سهامداران خود می باشد.

سهامداران با توجه به سود خالص به دست آمده، تصمیم می گیرند که آیا مایل به دریافت سود نقدی هستند یا ترجیح می دهند سود خود را دوباره در شرکت سرمایه گذاری کنند تا به رشد و توسعه آتی کسب و کار کمک کنند. این انتخاب می تواند بر اساس استراتژی های مالی فردی سهامداران و یا برنامه های توسعه ای شرکت باشد.

سود خالص همچنین به عنوان یکی از مهم ترین شاخص ها برای سرمایه گذاران و تحلیلگران مالی عمل می کند، چرا که این شاخص کلیدی، اطلاعات ضروری در مورد وضعیت سودآوری و پتانسیل رشد شرکت در آینده را فراهم می آورد. از این رو، سود خالص یک عامل تعیین کننده در ارزیابی های مالی و تصمیم گیری های سرمایه گذاری محسوب می شود و به عنوان یک معیار اصلی در ارزش گذاری کلی شرکت در بازارهای مالی به کار می رود.

سود هر سهم (EPS)

سود خالص به ازای هر سهم (EPS)، که از تقسیم سود خالص یک شرکت بر تعداد کل سهام آن به دست می آید، یکی از معیارهای کلیدی در تحلیل مالی و ارزش گذاری شرکت ها محسوب می شود. EPS نشان دهنده سهم هر یک از سهامداران از



صورت سود و زیان چیست؟

سود خالص شرکت است و به عنوان یک شاخص عملکردی به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا درک بهتری از سودآوری شرکت در ازای هر سهم داشته باشند.

یکی از روش‌های پرکاربرد برای ارزش‌گذاری شرکت‌ها، به خصوص در حوزه تولیدی، استفاده از نسبت قیمت به سود هر سهم یا P/E (Price to Earnings Ratio) است. این نسبت با تقسیم قیمت فعلی سهم بر EPS به دست می‌آید و نشان‌دهنده میزان پولی است که سرمایه‌گذاران حاضرند برای هر واحد از سود خالص شرکت پرداخت کنند. نسبت P/E می‌تواند به سرمایه‌گذاران کمک کند تا تشخیص دهند آیا سهمی نسبت به سودآوری‌اش ارزشمند یا بیش از حد ارزش‌گذاری شده است.

تفاوت صورت سود و زیان با ترازنامه چیست؟

صورت سود و زیان عملکرد مالی یک شرکت را در یک دوره زمانی مشخص (معمولاً یک سال مالی) نشان می‌دهد و شامل درآمد‌ها، هزینه‌ها و در نهایت سود یا زیان خالص شرکت است. این صورت مالی بر روی عملکرد عملیاتی شرکت تمرکز دارد. در مقابل، ترازنامه یک نمای عمودی از وضعیت مالی شرکت در یک نقطه زمانی خاص (معمولاً پایان سال مالی) ارائه می‌دهد و دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام را نشان می‌دهد. ترازنامه به ما می‌گوید شرکت چه چیزی دارد (دارایی‌ها)، چقدر بدهی دارد (بدهی‌ها) و ارزش خالص سرمایه شرکت (سهم سهامداران) چقدر است.

سخن آخر

در انتهای بررسی صورت سود و زیان، می‌خواهیم نکته‌ای را به خاطر بسپاریم: این سند مالی بیش از آنکه صرفاً یک گزارش باشد، نقشه‌ای است برای درک عمیق‌تر از داستان کسب و کارها. از درآمدهای اصلی گرفته تا هزینه‌های جانبی، هر عدد و رقم در این صورت، فصلی از کتاب عملکرد یک شرکت را روایت می‌کند. درک این اطلاعات، کلید ورود به دنیای تصمیم‌گیری‌های آگاهانه مالی است. امیدواریم این بررسی شما را یک قدم به این دنیای پیچیده اما جذاب نزدیک‌تر کرده باشد. به یاد داشته باشید، در دنیای کسب و کار، دانش شما بزرگترین سرمایه‌تان است.